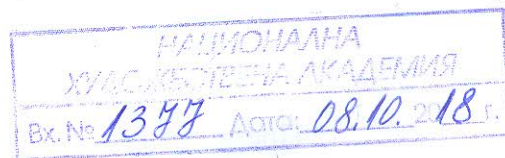

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. Милена Любенова Блажиева-Кирчева,
СУ “Св. Климент Охридски”, Факултет за науки за образованието и
изкуствата, катедра “Визуални изкуства”

за присъждане на научната степен „доктор“ на Мария Павлу Стамати
за дисертационния труд “Влиянието на някои социални и политически
фактори върху българската живопис преди и след 1989 година”

В дисертационния си труд Мария Стамати обръща поглед към
период в българското изкуство, отношението към който на този етап е
нееднозначно, а оценките често са емоционално натоварени и невинаги
безпристрастни. Но това е ключов момент в културната ни история и е
естествено той да влезе в ползрението на изследователите, като е време
да получи и своята обективна оценка.

Трудът съдържа увод, две глави и заключение.

В **увода** ясно е очертано полето на изследване, а именно
влиянието, което оказват върху сферата на изкуството и в частност върху
живописата, политическите и социалните условия, характерни за годините
на късния социализъм и за периода на прехода през 90-те години.

Основните цели, които си поставя докторантката, са, от една
страна, да проучи социалните и политическите условия в последните три
десетилетия от миналия век, а от друга - да проследи процесите в
българската живопис през тези години, като маркира основните
художествени прояви и едновременно с това изследва отраженията от
политическата и социално-икономическата промяна върху творчеството
на художници, работили активно през разглеждания период.

Формулирани са основните задачи, свързани преди всичко със
съставянето на преглед на социо-културния контекст и на политическите
условия, в които се развива българската живопис преди и след 1989 г.,
както и на основните тенденции в живописата в края на миналия век.

Хронологическата рамка, в която Мария Стамати разполага своето
изследване е от началото на 70-те години до края на века. Изборът е
мотивиран от факта, че през 70-те години в предишната политическа
система се очертава своеобразен нов етап, приключил с краха на
социализма през 1989 г. А последното десетилетие на ХХ в. е времето на
преход, в който настъпва коренна промяна в социално-политическите,
икономическите и културните условия, които поставят хората на
изкуството в съвършено нова ситуация.

Представена е степента на проученост на проблема, като докторантката обосновава избора си с аргумента, че българското изкуство от 70-те и 80-те години влиза в ползрението на изследователите относително по-рядко, а тя вижда възможност за изучаване на процесите в живописата, прилагайки социологически подход. Към това тя прибавя и 90-те години, които на пръв поглед далеч по-често са обект на проучвания, но всъщност повечето изследователи се фокусират върху неконвенционалните форми, докато Мария Стамати се насочва към живописата.

Описана е използваната методология, която включва социологически анализ (при проучването на влиянието на социално-икономическите и политическите структури и отношения върху развитието на изкуството) и изкуствоведския анализ, при който са използвани сравнителния и формалния метод, за да бъдат открити промените, настъпили в творческия стил на един или друг художник.

Уводът съдържа и исторически преглед на събитията в периода от 1944 до края на 80-те години. Описани са и обществено-политическите и икономическите промени, настъпили след края на социализма.

В отделен параграф накратко е представено най-общо съдържанието и структурата на главите.

Важно уточнение, което прави Мария Стамати, е, че тъй като целта ѝ не е да представи цялостно историческо изследване, то различните аспекти на влиянието, което оказват социално-политическите условия върху процесите в българската живопис са представени в по-свободна, по-скоро есеистична форма.

И последният важен проблем, изложен в увода, е аргументацията за подбора на художници, върху чието творчество докторантката се фокусира във втора глава. Изборът ѝ включва Христо Стефанов, Михалис Гарудис, Милко Божков, Петър Дочев, Кеазим Исинов, Бисера Прахова и Иван Кирков. Този избор е осъществен на базата на модела на отделните случаи (казуси) - похват, използван в социологията, психологията, антропологията. Според докторантката тези художници са своеобразна извадка, която демонстрира различните модели и тенденции в живописата в социалистическия и в пост-социалистическия период.

Първата глава “Социално-политически параметри относно художествената организация и изкуството през социализма и през 90-те години” включва три подраздела: “Предистория”, “Зрелият социализъм в България (1970 - 1989)”. Някои социално-политически особености в художествената организация, оказващи влияния върху развитието на

